

مقدمه

جوندگان به گروهی از جانوران پستاندار گفته می‌شود که از روی خصوصیات دندان‌ها از سایر گروه‌ها متمایز می‌شوند. بدین ترتیب که در فک پایین دارای جفت و در فک بالا دارای یک یا دو جفت دندان ثنایا می‌باشند. این دندان‌ها درشت و فاقد ریشه بوده و ارتفاع آن همیشه ثابت است. در این جانوران دندان آسیاب مطلقاً وجود ندارد و جای آنها روی فک خالی و نمایان است. در اغلب جوندگان روده کور خیلی رشد کرده است.

اصول مبارزه با جوندگان

چ- انتخاب طعمه و ماده غذایی مناسب: برای مبارزه شیمیایی با جوندگان طعمه مسموم کاربرد زیادی دارد. طعمه مسموم عبارت از مخلوط یک ماده غذایی و سم می‌باشد که باید توسط جونده خورده شود تا اثر کند. لذا، ضرورت دارد که از مواد غذایی مورد علاقه جونده استفاده شود تا با رغبت بیشتری به سمت آن جلب شود و از آنجا که در فصول و شرایط مختلف، جوندگان به برخی مواد تمایل بیشتری دارند، ضرورت دارد که برحسب زمان و شرایط همیشه از طعمه‌های مناسب استفاده کنیم. مثال برای مبارزه با موش مغان در زمستان می‌توان از گندم ولی در بهار از طعمه سبز استفاده کنیم (شکل ۱).

شکل ۱- استفاده از طعمه مسموم برای موش مغان

اما بخاطر داشته باشید که در مبارزه با موش‌های خانگی یا انباری وضع این‌طور نیست و نمی‌توان فرمول کلی برای انتخاب طعمه بدست آورد. یعنی، در هنگام مبارزه باید قبل از طعمه‌گذاری با انجام آزمایش‌هایی نوع

اصول مبارزه با جوندگان – بخش دوم

PTMP/SK/R&D/A/ Rodentia04 /20062022

طعمه مورد لزوم خانه یا انبار را پیدا کنیم. به این منظور باید چند نوع ماده غذایی (بدون سم) را در گوشه و کنار انبار قرار دهیم و دو یا سه روز مراقب بود که موش‌ها به کدام طعمه توجه خواهند داشت. پس از پیدا کردن نوع مواد غذایی مورد علاقه موش‌های این انبار یا منزل، طعمه مسموم را با استفاده از آن ماده تهیه می‌کنیم. در این رابطه باید متذکر شد که موش‌های خانگی یا انباری به انواع غذاهای مختلف دسترسی دارند و اگر کمبودی احساس کنند ممکن است از خانه‌ها و انبارهای مجاور آن را تهیه کنند لذا، انتخاب طعمه برای این‌گونه اماکن ۲-۳ روز مطالعه مقدماتی لازم دارد.

ح- ردیابی، مطالعه و تعیین تراکم جوندگان: برای انجام یک مبارزه درست و مؤثر با جوندگان ضرورت دارد که همیشه آنها را تحت نظر داشته و میزان تراکم جمعیت آنها را تعیین کنیم. این موضوع در مورد جوندگانی مثل موش مغان که هم در کانون‌ها و هم در مزارع فعالیت دارند اهمیت بیشتری دارد. بنابراین ردیابی این قبیل جوندگان اهمیت زیادی دارد و می‌بایست قبل از این‌که خسارت قابل ملاحظه‌ای را موجب شوند اینکار را انجام دهیم. ردیابی این آفت باید در زیستگاه‌های مختلف و هم در اوایل بهار و هم در پاییز انجام شود تا بتوانیم میزان افزایش جمعیت آن را مشخص کنیم. ردیابی و تعیین تراکم جوندگان به روش‌های مختلفی انجام می‌شود. برای پی بردن به وجود جونده در یک محل می‌توانیم از علائمی مثل سوراخ لانه (شکل ۲)، آثار خسارت، فضله‌ها، خوردگی‌ها و یا دیدن خود جونده استفاده کنیم.

شکل ۲- سوراخ لانه جوندگان

پس از اطمینان از وجود جونده، برای تعیین تراکم هم می‌توانیم از شمارش لانه‌های فعال در واحد سطح استفاده کنیم. برای این کار باید در یک سطح مشخص ابتدا تمام سوراخ‌ها (فعال و غیرفعال) را شمارش و بعد

اصول مبارزه با جوندگان – بخش دوم

PTMP/SK/R&D/A/ Rodentia04 /20062022

لانه کوبی می‌کنیم (با پا آنها را می‌بندیم). صبح روز بعد کلیه سوراخ‌های باز شده را شمارش و ثبت می‌کنیم (این‌ها سوراخ‌های فعال هستند). سپس با تناسب ریاضی، تعداد سوراخ‌ها در یک هکتار را محاسبه می‌کنیم. لازم به یادآوری است که برای ایجاد وحدت رویه در کل کشور، سطح انتخابی برای شمارش سوراخ‌ها را ۶۲۵ متر مربع (۲۵×۲۵متر) در نظر می‌گیرند. ضمناً، برای دقت بیشتر، بهتر است که این کار را در چند قطعه ۶۲۵ متر مربعی انجام داده و بعد میانگین آنها را بگیریم. توصیه فنی این است که در مزارع یک هکتاری ۳ تا ۴ قطعه و در وسعت‌های بیش از ۱۰۰ هکتار، به ازای هر سه هکتار یک قطعه ۶۲۵ متر مربعی در نظر گرفته شود. مثال اگر تعداد سوراخ‌های فعال شمارش شده در یک قطعه ۶۲۵ متر مربعی ۴۵۰ عدد باشد، با انجام تناسب ریاضی ملاحظه می‌شود که تعداد آنها در یک هکتار (۱۰۰۰۰ متر مربع) ۷۲۰۰ عدد است.

منبع

محبوب، سید مهدی (۱۳۹۴). جوندگان مهم زیان‌آور در کشاورزی و دستورالعمل فنی اجرایی مبارزه با آنها، دانشگاه کرمانشاه.

